

Quick scan flora en fauna

Burgemeester Jonkheer H. van den Boschstraat 4 te Amerongen

In opdracht van: gemeente Utrechtse Heuvelrug

19 juli 2017

Colofon

© 2017 Laneco / gemeente Utrechtse Heuvelrug

Tekst en samenstelling: Ing. T. Brouwer

Projectleiding: Ir. D. van Pijkeren

Eindverantwoordelijk: Ir. D. van Pijkeren

Met medewerking van: -

Projectnummer: 36.17.02

In opdracht van: gemeente Utrechtse Heuvelrug

Wijze van citeren: Brouwer, T., 2017. Quick scan flora en fauna Burgemeester Jonkheer H. van den Boschstraat 4 te Amerongen. Laneco, Ede.

Contact:
Laneco
Mastbos 25
6718 HA Ede
www.laneco.nl

Laneco is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd, gewijzigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Laneco noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Laneco is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Laneco. De opdrachtgever vrijwaart Laneco voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUD

1	INLEIDING	5
1.1	AANLEIDING	5
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGEPEN	5
2	WETTELIJK KADER.....	7
2.1	ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR / NATUURNETWERK NEDERLAND	7
2.2	WET NATUURBESCHERMING	7
3	TOETSING.....	10
3.1	ONDERZOEKSMETHODIEK.....	10
3.2	ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR / NATUURNETWERK NEDERLAND	10
3.3	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING	10
3.4	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN	11
3.5	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL SOORTEN.....	11
4	CONCLUSIE.....	19
4.1	ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR / NATUURNETWERK NEDERLAND.....	19
4.2	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING	19
4.3	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN	19
4.4	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL SOORTENBESCHERMING	20
4.5	CONSEQUENTIES	20
4.6	AANBEVELINGEN	21
BIJLAGE 1	LITERATUURLIJST.....	23

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Aan de Burgemeester Jonkheer H. van den Boschstraat 4 te Amerongen (gemeente Utrechtse Heuvelrug) is op een voormalige gemeentewerf de nieuwbouw van drie woningen voorzien. Eén van de haalbaarheidsstudies die hiervoor dient te worden uitgevoerd, is toetsing aan de natuurwet- en regelgeving.

Globale ligging plangebied (rode lijn) Burgemeester Jonkheer H. van den Boschstraat te Amerongen (ondergrond: Google Earth).

Voorliggend onderzoek is een quick scan waarin op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een eenmalige veldverkenning, uitspraken worden gedaan over de geschiktheid voor beschermde plant- en diersoorten en de verwachte effecten op deze soorten. Dit resulteert in conclusies en aanbevelingen. Deze quick scan is uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGROPEN

Het plangebied aan de Burgemeester Jonkheer H. van den Boschstraat ligt aan de rand van de bebouwde kom van Amerongen (gemeente Utrechtse Heuvelrug, provincie Utrecht). Het plangebied wordt grofweg begrensd door de Rijksstraatweg aan de noordkant, de Schoolsteeg aan de oostkant, de Zandvoort aan de zuidkant en de woningen aan de Zandvoort en de Burgemeester Jonkheer H. van den Boschstraat aan de westkant. De omgeving van het plangebied bestaat uit een afwisseling van woonwijken, bosgebied en agrarische gronden. Het plangebied zelf is grofweg op te

delen in twee deelgebieden. In het noordelijke deel staat een vrijstaande woning met omliggende tuin, de toegangsweg tot het plangebied en een parkeerplaats. De woning is voorzien van gepleisterde muren en een geknikt pannendak. De tuin bestaat uit een afwisseling van bomen, coniferen, struweel, een klein grasveldje en vaste planten. De bomen hebben een doorsnede van circa 20 tot 30 cm. Rondom de parkeerplaats staan twee lindes met holtes en twee paardenkastanjes.

Het zuidelijke deel bestaat uit de voormalige gemeentewerf, die grotendeels is bebouwd en verhard. Aan de zuidkant staat een open kapschuur waarin een kerkuilenkast hangt. Verder staat er in dit deelgebied een aaneengeschakelde werkschuur en een kantoorgebouw. Het kantoorgebouw is voorzien van een plat dak en onder dit gebouw bevindt zich een kelderruimte. De werkschuur is bestaat uit twee verdiepingen en is voorzien van een pannendak. Aan de zuid- en oostkant ligt het plangebied een stuk hoger dan de omgeving. Bovenaan dit steile talud staat een houtsingel als erfscheiding. Aan de westkant staat een schutting en wat struweel langs een hekwerk. De rest van dit gedeelte is grotendeels verhard.

Indrukken van het plangebied (foto's: Laneco).

Binnen het plangebied is de nieuwbouw van drie woningen voorzien. Het is in dit stadium niet bekend of het noodzakelijk is om voor deze ontwikkeling bomen te kappen.

2 WETTELIJK KADER

2.1 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR / NATUURNETWERK NEDERLAND

Een vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur (EHS)/Natuurnetwerk Nederland (NNN). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortenbescherming is de status als EHS/NNN niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

2.2 WET NATUURBESCHERMING

2.2.1 *Onderdeel gebiedsbescherming – Natura 2000*

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen op basis van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn worden aangemerkt als speciale beschermingszones (SBZ's) in het kader van Natura 2000. De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Wet Natuurbescherming die per 1 januari 2017 van kracht is geworden. Het is verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

2.2.2 *Onderdeel houtopstanden*

Het onderdeel houtopstanden van de Wet Natuurbescherming heeft als doel bossen te beschermen en de bestaande oppervlakte bos- en houtopstanden in Nederland in stand te houden. Kort gezegd, alles wat bos is, moet bos blijven. Indien een houtopstand onder de Wet Natuurbescherming valt en deze gekapt gaat worden, moet een kapmelding worden gedaan. Ook verplicht de Wet Natuurbescherming om de betreffende grond binnen 3 jaar opnieuw in te planten, de zogenaamde herplantplicht. Als bos definitief gekapt wordt, zal een ontheffing of compensatie van deze herplantplicht verleend moeten worden. De herplantplicht is niet van toepassing voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel.

Houtopstanden vallen onder de Wet Natuurbescherming als het zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend betreffen die:

- buiten de bebouwde kom-boswet liggen
- een oppervlakte hebben van 10 are of meer
- rijbeplantingen die meer dan twintig bomen omvatten, gerekend over het totaal aantal rijen

2.2.3 Onderdeel soortbescherming

Wettelijk kader

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Wet Natuurbescherming bepalend. De Wet Natuurbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna in hun natuurlijke leefomgeving. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is, afhankelijk van het beschermingsregime (zie paragraaf 2.2.2), als volgt in de Wet Natuurbescherming opgenomen:

Vogelrichtlijn

- Artikel 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen
- Artikel 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen
- Artikel 3.1 lid 3: Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben
- Artikel 3.1 lid 4 en 5: Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort

Habitatrichtlijn, Bern bijlage II, Bonn bijlage 1

- Artikel 3.5 lid 1: Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen
- Artikel 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren
- Artikel 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen
- Artikel 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen
- Artikel 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Nationaal beschermde soorten

- Artikel 3.10 lid 1a: Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
- Artikel 3.10 lid 1b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
- Artikel 3.10 lid 1c: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Procedurele gevolgen

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- Soorten van de Vogelrichtlijn:
Dit betreffen alle vogelsoorten die in Nederland als broedvogel, standvogel, wintergast of doortrekker aanwezig kunnen zijn, met uitzondering van exoten en verwilderde soorten, zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.
- Soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn:
Dit zijn alle soorten van bijlage IV onderdeel a van de Habitatrichtlijn inclusief het verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd.
- Nationaal beschermde soorten:
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

Als een ruimtelijke ingreep direct of indirect leidt tot het aantasten van verblijf- en/of rustplaatsen van de aangewezen, niet vrijgestelde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Wet Natuurbescherming. Afhankelijk van de ingreep en de soort kan dan een ontheffing noodzakelijk zijn. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingreep vanwege een in de wet genoemd belang dient plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Vaak worden hierbij mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Wettelijke belangen

Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn:

- Ter bescherming van de wilde flora en fauna en instandhouding van natuurlijke habitats;
- De volksgezondheid, de openbare veiligheid in het geding is;
- Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Voor vogels gelden voorwaarden uit de Vogelrichtlijn:

- De volksgezondheid en de openbare veiligheid in het geding is;
- Veiligheid van het luchtverkeer in het geding is;
- Ter bescherming van flora en fauna.

Voor nationaal beschermde soorten:

- Er is sprake van een bij de wet genoemd belang.

Zorgplicht

Naast beschermde dier- en plantensoorten, moet iedereen voldoende rekening houden met in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

3 TOETSING

3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Via de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) kan een indicatie worden verkregen van de beschikbaarheid van soortengegevens. De gegevens geven echter alleen een indicatie. Daarom is besloten geen aanvullende gegevens op te vragen maar het onderzoek vooral te baseren op een biotoopinschatting door een ecooloog.

Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is verder gebruik gemaakt van bestaande atlasgegevens zoals uit de Atlas van Nederlandse vleermuizen (Limpens *et al.*, 1997), de Atlas van de Nederlandse zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 2016), Amfibieën en reptielen van Nederland (Creemers en Van Delft, 2009) en andere beschikbare bronnen voor verspreidingsgegevens. De meeste gegevens zijn globale verspreidingsgegevens. Bijlage 1 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

Op 10 mei 2017 heeft ecooloog T. Brouwer van Laneco het plangebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortgroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie; het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

3.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR / NATUURNETWERK NEDERLAND

Het plangebied aan de rand van de bebouwde kom van Amerongen ligt op circa 50 meter afstand van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) / Natuurnetwerk Nederland (NNN). Door het uitvoeren van de werkzaamheden gaat geen oppervlakte aan EHS/NNN verloren. Ook is er vanwege de tussenliggende woningen, de ligging in de bebouwde kom, de relatief beperkte ontwikkeling en het feit dat het plangebied in de huidige situatie ook nagenoeg volledig is verhard en bebouwd, geen sprake van externe invloeden op de EHS/NNN, door de voorgenomen ontwikkeling.

Overige beleidskaders

Er zijn geen andere beleidskaders uit het Natuurbeleidsplan (NBP) van toepassing in het plangebied. Voor de voorgenomen ontwikkeling zijn er in het kader van het NBP dan ook geen consequenties te verwachten.

3.3 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING

Het plangebied te Amerongen ligt op circa 50 meter afstand van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Rijntakken'. Andere nabijgelegen Natura 2000-gebieden zijn 'Kolland & Overlangbroek' op circa 2 kilometer afstand en 'Binnenveld' op circa 7

kilometer afstand. De beoogde werkzaamheden bestaan uit het bouwen van drie woningen aan de rand van de bebouwde kom van Amerongen. Door deze ontwikkeling gaat geen oppervlakte aan Natura 2000-gebied verloren. Vanwege de ligging in de bebouwde kom, de tussenliggende elementen en het feit dat het plangebied ook in de huidige situatie grotendeels is bebouwd en verhard, kunnen voor de meeste invloeden, zoals geluid, licht, menselijke aanwezigheid en trilling, externe effecten op Natura 2000-gebieden worden uitgesloten. De bouw van drie woningen zal niet of nauwelijks leiden tot meer uitstoot van stikstof in vergelijking met de functie als kantoor en werkplaats. De effecten zullen niet meetbaar zijn in de nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Ook zal de geplande ontwikkeling niet leiden tot een dermate verhoogde verkeersintensiteit dat effecten worden verwacht op Natura 2000-gebieden.

3.4 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Amerongen. Het onderdeel houtopstanden van de Wet Natuurbescherming is dan ook niet van toepassing.

3.5 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL SOORTEN

In het kader van de Wet Natuurbescherming onderdeel soorten moet worden getoetst of er ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkeling kan (indirecte) aantasting of versterking van verblijfplaatsen en leefgebied tot gevolg hebben.

3.5.1 Vaatplanten

De ingreeplocatie ligt aan de rand van de bebouwde kom van Amerongen en is grotendeels bebouwd en verhard. Rondom de vrijstaande woning ligt een bosachtige tuin met soorten als berk (*Betula pubescens*), kornoelje (*Cornus spec.*), laurierkers (*Prunus spec.*), meidoorn (*Crataegus monogyna*) diverse coniferen en vaste planten. Het terrein rondom de werkschuur en het kantoor is grotendeels verhard, tussen de bestrating groeien soorten als braam (*Rubus spec.*), brandnetel (*Urtica dioica*), klimop (*Hedera helix*), paardenbloem (*Taraxacum officinalis*) en wilgenroosje (*Chamerion angustifolium*). Op het muurtje bij de kelder staan exemplaren van muurvaren (*Asplenium ruta-muraria*). De singel aan de zuid- en oostkant van het plangebied is begroeid met soorten als braam, hazelaar (*Corylus avellana*), kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*), lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), prunus en meidoorn, en diverse grassoorten en kruiden als brandnetel en fluitenkruid (*Anthriscus sylvestris*). Ter plaatse is er sprake van een sterk door mensen beïnvloed milieu met een voedselrijke situatie. Beschermde soorten vaatplanten zijn over het algemeen gebonden aan specifieke standplaatsen in natuurgebieden, op schrale (graan)akkers of andere bijzondere groeiplaatsen; dergelijke habitats zijn binnen het plangebied niet aanwezig. Beschermde plantensoorten worden dan ook niet verwacht binnen het plangebied. Ook zijn er op de muren van de bebouwing en overige muren geen beschermde muurplanten

aangetroffen. Negatieve effecten op beschermde plantensoorten zijn daarom uit te sluiten.

3.5.2 Grondgebonden zoogdieren

In en in de directe omgeving van het plangebied kunnen verschillende nationaal beschermde zoogdiersoorten voorkomen, zoals egel (*Erinaceus europaeus*), konijn (*Oryctolagus cuniculus*), ree (*Capreolus capreolus*), vos (*Vulpes vulpes*), kleine marterachtigen en verschillende algemeen voorkomende soorten muizen en spitsmuizen (Wansink, 2012; Broekhuizen *et al.*, 2016; www.verspreidingsatlas.nl/zoogdieren). Voor deze soorten geldt in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling een vrijstelling voor het aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Van de niet-vrijgestelde nationaal beschermde zoogdiersoorten is uit de ruime omgeving van het plangebied het voorkomen bekend van boommarter (*Martes martes*), das (*Meles meles*), eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), steenmarter (*Martes foina*) en waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) (Achterberg, 2007; Wansink, 2012; Broekhuizen *et al.*, 2016; www.verspreidingsatlas.nl/zoogdieren).

Het plangebied is grotendeels bebouwd en verhard en daardoor ongeschikt als leefgebied voor das. Aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen of andere essentiële onderdelen in het leefgebied van das worden uitgesloten. Waarnemingen van das zijn waarschijnlijk afkomstig uit de Amerongse Bovenpolder ten zuiden van het plangebied. In en direct rondom het plangebied zijn geen bomen met eekhoornnesten of (grote) holtes aangetroffen, waardoor de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van boommarter en eekhoorn wordt uitgesloten. Eekhoorn wordt door de huidige gebruikers incidenteel waargenomen in het plangebied, maar de bomen in het plangebied vormen niet een dermate groot aaneengesloten element dat het een belangrijke verbinding of onderdeel van het leefgebied zal zijn. Bovendien blijft er in de directe omgeving van het plangebied voldoende geschikt leefgebied aanwezig voor deze soort. Er zijn tijdens het veldbezoek geen aanwijzingen (sporen of latrines) aangetroffen die duiden op het voorkomen van verblijfplaatsen van steenmarter in het plangebied. De aanwezigheid van steenmarter wordt daarom ook uitgesloten. Waterspitsmuis is afhankelijk van watergangen met een structuurrijke natuurlijke oever met een goed ontwikkelde watervegetatie. Vanwege het ontbreken van dergelijke situaties, wordt het voorkomen van deze soort uitgesloten.

Van de Europees beschermde zoogdiersoorten zijn uit de omgeving van het plangebied, onder andere uit het stroomgebied van de Nederrijn, waarnemingen bekend van bever (*Castor fiber*) (Wansink, 2012; www.verspreidingsatlas.nl/zoogdieren). De soort leeft in de overgangsgebieden van wateren en land, zoals moerassen en langs beken, rivieren en kanalen, waarbij de aanwezigheid van goed bereikbare bomen en struiken een vereiste is. Omdat het plangebied grotendeels is verhard en bebouwd en watergangen ontbreken, wordt aanwezigheid van bever uitgesloten.

Op basis van de archiefgegevens en biotoopinschattingen tijdens het veldbezoek wordt het voorkomen van niet-vrijgestelde nationaal en Europese beschermde grondgebonden zoogdiersoorten binnen het plangebied uitgesloten. Negatieve effecten op deze soorten zoogdieren zijn daarom uit te sluiten. Van de algemeen voorkomende zoogdiersoorten mogen de verblijfplaatsen bij ruimtelijke ingrepen op basis van een provinciale vrijstelling worden aangetast.

3.5.3 Vleermuizen

Vleermuizen zijn globaal in te delen in gebouwbewonende soorten en boombewonende soorten. Er zijn echter ook soorten die van beide elementen gebruik maken. Ook is er onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen en dergelijke) of bomen (in holten, achter de bast). Een groot aantal soorten, ook soorten die 's zomers in boomholten verblijven, overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders. Alle vleermuizen zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn en daarom strikt beschermd in de Wet natuurbescherming.

Volgens verspreidingsgegevens (Limpens *et al.*, 1997; Wansink, 2012; Broekhuizen *et al.*, 2016; www.verspreidingsatlas.nl/zoogdieren) komen in de omgeving van het plangebied verschillende soorten vleermuizen voor zoals baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), franjestaart (*Myotis nattereri*), gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*).

Van deze soorten zijn de franjestaart, rosse vleermuis en watervleermuis overwegend boombewonende soorten, baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis verblijven in zowel gebouwen als bomen en de gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis en laatvlieger zijn overwegend gebouwbewonend.

Foerageergebied en vliegroute

Het plangebied, met name de begroeide randen en de tuin rondom de vrijstaande woning, is door de ligging aan de rand van de bebouwde kom en de aanwezigheid van (oude) groene elementen in de directe omgeving, geschikt foerageergebied voor de meeste vleermuissoorten. Omdat het plangebied zelf grotendeels is verhard en bebouwd is dit echter niet van essentieel belang, aangezien er in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voorhanden blijft. De groenstructuren rondom het plangebied, met name aan de zuid- en oostkant, kunnen een functie hebben als vliegroute voor diverse soorten vleermuizen. Er dient gebruik te worden gemaakt van naar beneden gerichte armaturen, die niet uitstralen naar bosranden, boomkronen of andere opgaande begroeiingen. Als deze voorwaarden in acht worden genomen, worden

effecten op (essentiële) vliegroutes uitgesloten. Indien dit niet mogelijk is nader onderzoek naar aanwezigheid van vliegroutes noodzakelijk.

Verblijfplaatsen

In een linde aan de noordwestkant van het plangebied zijn enkele voor holtes aangetroffen. Vanaf de grond kon niet worden beoordeeld of deze holtes geschikt zijn voor vleermuizen, dus een nadere inspectie of nader vleermuisonderzoek moet uitwijzen of deze holtes geschikt zijn voor of in gebruik zijn door vleermuizen. De bebouwing is door de aanwezigheid van een toegankelijke daklaag en diverse kieren en openingen potentieel geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. Door het uitvoeren van sloopwerkzaamheden kunnen vaste rust- en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen worden aangetast. Om het gebruik van de te slopen panden door vleermuizen te bepalen, is nader onderzoek noodzakelijk

Enkele voor vleermuizen geschikte openingen in de bebouwing binnen het plangebied (boven en linksonder) en voor vleermuizen potentieel geschikte holtes (rechtsonder) (foto's: Laneco).

3.5.4 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn in en om het plangebied onder andere de vogelsoorten ekster (*Pica pica*), houtduif (*Columba palumbus*), kauw (*Corvus monedula*), koolmees (*Parus major*), merel (*Turdus merula*), pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*) en winterkoning (*Troglodytes troglodytes*) gehoord en gezien. Alle vogels en dan specifiek

hun verblijfplaatsen (nesten) zijn strikt beschermd in de Wet Natuurbescherming. Aantasting van actief gebruikte nesten is niet toegestaan.

Daarnaast is van een aantal vogelsoorten de nesten en nestlocaties (verblijfplaatsen en leefgebied) het gehele jaar door beschermd.

Deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn onderverdeeld in vier categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil (*Athene noctua*)).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden (voorbeeld: huismus (*Passer domesticus*)).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders (voorbeeld kerkuil (*Tyto alba*) en slechtvalk (*Falco peregrinus*)).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: buizerd).

De vogels uit deze categorieën zijn meestal zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar. Ook is er een lijst vogels aangewezen waarvan alleen bij effecten op populatieniveau maatregelen nodig zijn; de zogenaamde categorie 5.

Van de vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd, kunnen verschillende soorten roofvogels (bijvoorbeeld buizerd en sperwer (*Accipiter nisus*)) ook in bomen aan de rand van de bebouwde kom broeden. Broedplaatsen van deze soorten kunnen gezien de afwezigheid van horsten (nesten), worden uitgesloten.

In de kapschuur aan de zuidkant van het plangebied hangt een kerkuilenkast. Onder deze kast en in de rest van de kapschuur zijn diverse (zowel oude als verse) braakballen en krijtstrepen van kerkuil aangetroffen. Het is op basis van een eenmalig veldbezoek onduidelijk of de kapschuur door kerkuil alleen wordt gebruikt als rustplek of dat de kerkuilenkast ook daadwerkelijk is bezet. Nader onderzoek moet hier meer duidelijkheid over geven.

In de kapschuur aan de zuidkant van het plangebied hangt een kerkuilenkast (links) en in de kapschuur zijn meerdere braakballen aangetroffen (rechts) (foto's: Laneco).

Andere uilen waarvan het nest jaarrond is beschermd, zoals ransuil en steenuil, die voorkomen in de omgeving van het plangebied, worden niet verwacht binnen het plangebied. Tijdens het veldbezoek geen nesten, roestende individuen of sporen (kalksporen en braakballen) van deze soorten waargenomen. Ook vormt het plangebied geen essentieel onderdeel van het leefgebied van deze soorten.

Andere vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd die op een dergelijke locatie voor kunnen komen zijn de gebouwbewonende gierwaluw (*Apus apus*) en huismus. Voor gierwaluw zijn er potentieel geschikte nestlocaties en invliegopeningen aanwezig in de daklaag en onder de dakrand van de vrijstaande woning. De werkschuur, het kantoortje en de kapschuur zijn ongeschikt voor deze soort. Voor huismus daarentegen zijn er zowel in de werkschuur als in de vrijstaande woningen potentieel geschikte nestlocaties aanwezig onder de dakpannen. Nader onderzoek moet uitwijzen of gierwaluw en huismus gebruik maken van de bebouwing in het plangebied.

Het plangebied en de directe omgeving van het plangebied biedt geschikte leefgebied en nestlocaties voor diverse categorie 5-soorten, zoals bijvoorbeeld ekster, koolmees, pimpelmees en zwarte kraai. Binnen het plangebied hangen enkele nestkastjes die zijn bezet door koolmees. Aangezien in de omgeving voldoende alternatieve broedplaatsen aanwezig zijn voor deze categorie vogels, zijn er geen omstandigheden aanwezig om deze vogels jaarrond te beschermen. Negatieve effecten op vogels uit de vijfde categorie worden dan ook niet verwacht indien rekening gehouden wordt met het broedseizoen (actieve broedplaatsen).

In het plangebied is, op basis van een eenmalig veldbezoek, de aanwezigheid van gierwaluw, huismus en kerkuil niet uit te sluiten. Als gevolg van de beoogde werkzaamheden kunnen vaste rust- en verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast. Om de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en daarmee het effect op gierwaluw, huismus en kerkuil in beeld te brengen is nader onderzoek noodzakelijk.

3.5.5 Amfibieën

Het habitat van amfibieën is onder te verdelen in water- of voortplantingshabitat (vaak een poel, vijver of smalle watergang zonder grote vissen) en landhabitat (bosjes, struwen e.d. en voor sommige soorten vergraafbaar zand). Binnen het plangebied zijn geen watergangen aanwezig, waardoor de voorgenomen ontwikkeling geen effect heeft op voortplantingswater van amfibieën. Wel zijn er binnen het plangebied volop overwinteringsmogelijkheden voor algemene soorten amfibieën, zoals bruine kikker (*Rana temporaria*), gewone pad (*Bufo bufo*) en kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*). Voor deze soorten geldt in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling echter een provinciale vrijstelling voor het aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Van Europees beschermde soorten amfibieën is uit de omgeving van het plangebied het voorkomen bekend van rugstreeppad (*Bufo calamita*) (De Wild *et al.*, 2016; www.verspreidingsatlas.nl/amfibieen). Het voorkomen van deze soort in het plangebied wordt uitgesloten, vanwege het ontbreken van geschikt voortplantingswater in en nabij het plangebied. Negatieve effecten op deze soort zijn daarom uit te sluiten. Aangezien rugstreeppad wel in staat is om gebieden snel te koloniseren, dient voorkomen te worden dat deze soort zich alsnog vestigt op de ingreeplocatie door het treffen van maatregelen: voorkom het ontstaan van waterhoudende laagtes en beperkt braaklegging in de periode april tot oktober.

Van de overige niet-vrijgestelde nationaal en Europees beschermde soorten zijn geen waarnemingen bekend uit de omgeving van het plangebied. Op basis van de archiefgegevens en het ontbreken van geschikte habitats wordt het voorkomen van deze soorten uitgesloten.

3.5.6 Reptielen

Uit de omgeving van Amerongen is het voorkomen bekend van hazelworm (*Anguis fragilis*), levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*), ringslang (*Natrix natrix*) en zandhagedis (*Lacerta agilis*) (Creemers & Van Delft, 2009; De Wild *et al.*, 2016; www.verspreidingsatlas.nl/reptielen). Alle inheemse reptielen zijn in de Wet natuurbescherming beschermd. Reptielen stellen strikte eisen aan hun omgeving. De meeste reptielensoorten houden zich voornamelijk op in geleidelijke overgangssituaties tussen natuurlijke biotopen in bos-, heide- en veengebieden (bijv. heide en/of heischrale graslanden in combinatie met bossen en/of kleine landschapselementen), dergelijke situatie ontbreken in het plangebied. Vaste rust- en verblijfplaatsen of andere essentiële onderdelen van het leefgebied van hazelworm, levendbarende hagedis en zandhagedis worden dan ook niet verwacht binnen het plangebied.

Ringslang maakt (incidenteel) gebruik van het plangebied; de huidige gebruikers van het terrein geven aan dat ze af en toe ringslangen aantreffen in het keldergedeelte aan de achterkant van het kantoorgebouw en bij het hek bij de ingang van het plangebied. Doordat er binnen het plangebied geen watergangen en/of broeihopen aanwezig zijn, heeft het plangebied geen functie als voortplantingsplek en foerageergebied voor ringslang. Wel kan het plangebied mogelijk een functie hebben als overwinteringsgebied voor ringslang. Door het uitvoeren van sloop- en graafwerkzaamheden kunnen winterverblijfplaatsen van deze soort worden aangetast.

3.5.7 Vissen

Vanwege het ontbreken van watergangen binnen het plangebied, zijn effecten op beschermde vissoorten uit te sluiten.

3.5.8 Insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortengroepen

Het plangebied, aan de rand van de bebouwde kom, is grotendeels bebouwd en verhard. Alleen aan de randen en rondom de vrijstaande woning is begroeiing aanwezig. Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatie specifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen en/of specifieke waardplanten. Dergelijke biotopen zijn in het plangebied niet aanwezig. Ook andere strikt beschermde soorten mollusken en tweekleppigen kunnen worden uitgesloten in het plangebied.

4 CONCLUSIE

In het plangebied aan de Burgemeester Jonkheer H. van den Boschstraat in Amerongen (gemeente Utrechtse Heuvelrug) is op een voormalige gemeentewerf de nieuwbouw van drie woningen voorzien. Voor deze werkzaamheden plaatsvinden, moeten de gevolgen voor beschermde natuurwaarden en de consequenties met betrekking tot de natuur wet- en regelgeving in beeld zijn gebracht.

4.1 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR / NATUURNETWERK NEDERLAND

Het plangebied ligt niet in of direct nabij de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) / Natuurnetwerk Nederland (NNN). Door het uitvoeren van de werkzaamheden gaat geen oppervlakte aan EHS/NNN verloren. Ook is er door de voorgenomen ontwikkeling geen sprake van externe invloeden op de EHS/NNN.

Overige beleidskaders

Er zijn geen andere beleidskaders uit het Natuurbeleidsplan (NBP) van toepassing in het plangebied. Voor de voorgenomen ontwikkeling zijn er in het kader van het NBP dan ook geen consequenties te verwachten.

4.2 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING

Het plangebied te Amerongen ligt op circa 50 meter afstand van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied. Door de geplande ontwikkeling gaat geen oppervlakte aan Natura 2000-gebied verloren. Voor de meeste effectfactoren van de werkzaamheden, zoals geluid, licht, menselijke aanwezigheid en trilling kunnen gezien de afstand en de tussenliggende elementen externe effecten op Natura 2000-gebieden worden uitgesloten. Door de bouw van drie woningen is er naar verwachting niet of nauwelijks toename van uitstoot van stikstof in vergelijking met de huidige situatie. Ook zal de geplande ontwikkeling niet leiden tot een dermate verhoogde verkeersintensiteit dat effecten worden verwacht op Natura 2000-gebieden.

4.3 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Amerongen. Het onderdeel houtopstanden van de Wet Natuurbescherming is dan ook niet van toepassing.

4.4 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL SOORTENBESCHERMING

In het kader van de Wet Natuurbescherming dient te worden nagegaan of vaste rust- en verblijfsplaatsen of belangrijke onderdelen van leefgebied van soorten door de ingreep worden aangetast.

Voor een aantal mogelijk in (de omgeving van) het plangebied voorkomende nationaal beschermde soorten zoals egel, konijn, ree, vos, kleine marterachtigen, spitsmuizen en muizen, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander geldt een provinciale vrijstelling voor het aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Een aantal van de mogelijk voorkomende soorten zijn Europees beschermde soorten (Habitat- en vogelrichtlijn), waarvoor bij aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffingsplicht in het kader van de Wet natuurbescherming geldt. Op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezige habitats en de biotoop-eisen van individuele diersoorten zijn beschermde vleermuizen, gierzwaluw, huismus, kerkuil en ringslang niet uit te sluiten binnen het plangebied. Door het uitvoeren van sloop- en kapwerkzaamheden worden mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen van deze soorten aangetast.

Van de overige in de omgeving voorkomende (niet-vrijgestelde) nationaal of Europees beschermde planten- en/of diersoorten worden geen groeiplaatsen, verblijfplaatsen of belangrijke onderdelen van het leefgebied verwacht in het plangebied. Zoals al eerder vermeldt, kunnen nesten van vogels worden verstoord als in het broedseizoen wordt gestart met werkzaamheden.

4.5 CONSEQUENTIES

Aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen van in de Wet natuurbescherming beschermde soorten en daarmee een overtreding van artikel 3.1 en 3.5 van de Wet natuurbescherming, kan niet zonder nader veldonderzoek worden uitgesloten:

- Vleermuizen. Onderzoeksperioden: een volledig onderzoek naar vleermuizen conform het Vleermuisprotocol 2017 bestaat uit twee onderzoeksrondes; zomeronderzoek van half mei tot half juli en najaarsonderzoek van half augustus tot eind september. Beide onderzoeken dienen plaats te vinden om een volledig beeld te krijgen van de functie van de gebouwen voor vleermuizen.
- Gierzwaluw. Onderzoeksperiode: 1 juni tot en met 15 juli, drie onderzoeksrondes.
- Huismus. Onderzoeksperiode: 1 april tot 20 juni, twee onderzoeksrondes.
- Kerkuil. Aangezien aanwezigheid van kerkuil reeds is vastgesteld, is inspectie van de nestplaats en aan de hand van aanwezigheid van dieren en sporen een uitspraak te doen over de functie van het plangebied voor kerkuil.

Het plangebied heeft geen voortplantings- of foerageerfunctie voor ringslang, maar kan uitsluitend worden gebruikt voor overwintering. Vervolgonderzoek is dus niet

noodzakelijk. Door de ontwikkeling van het plangebied kunnen overwinteringsplaatsen van deze soort worden aangetast. Voor deze aantasting dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd en dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen.

De groenstructuren rondom het plangebied, met name aan de zuid- en oostkant, kunnen een functie hebben als vliegroute voor diverse soorten vleermuizen. Er dient bij de nieuwe inrichting gebruik te worden gemaakt van naar beneden gerichte armaturen, die niet uitstralen naar bosranden, boomkronen of andere opgaande begroeiingen. Als deze voorwaarden in acht worden genomen, worden effecten op (essentiële) vliegroutes uitgesloten. Indien dit niet mogelijk is nader onderzoek naar aanwezigheid van vliegroutes noodzakelijk.

Twee algemene voorwaarden vanuit de Wet Natuurbescherming zijn altijd van toepassing:

- De start van werkzaamheden dient buiten het broedseizoen van vogels (globaal half maart tot half juli) plaats te vinden om verstoring van broedvogels en het broedsucces te voorkomen. Alleen op basis van gericht onderzoek (naar broedende vogels), mag van deze voorwaarde worden afgeweken.
- Op basis van de zorgplicht dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Verstoring moet worden beperkt en dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
 - werkzaamheden, zoals graaf- en sloopwerkzaamheden en het verwijderen van begroeiing, starten buiten het voortplantingsseizoen (april - augustus) en het winter(slaap)seizoen (november - februari);
 - het beperken van verlichting tijdens de avonduren ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren.

4.6 AANBEVELINGEN

Er is een aanbeveling ten aanzien van een soort die nu niet worden verwacht, maar het plangebied tijdens de bouw kan koloniseren:

- Rugstreeppad: Voorkom het ontstaan van waterhoudende laagtes en beperkt braaklegging in de periode april tot oktober

Er zijn vanuit ecologisch oogpunt aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting:

- Het aanleggen van wat kleinschalige elementen, zoals hagen en/of bosjes rondom de nieuwbouw is positief voor alle in de omgeving levende vogels en zoogdieren;
- Bij het aanbrengen van beplanting wordt aanbevolen om gebruik te maken van inheems bes- en bloemdragende struiken en planten;
- Nieuwbouw kan geschikt worden gemaakt voor vleermuizen door het gebruik van inbouw vleermuiskasten of door op een hoogte van 2,5 meter en hoger op

verschillende windrichtingen open stootvoegen van 2 cm bij 5 cm breed aan te brengen. Een andere optie is het creëren van 2 cm ruimte achter houten gevelbetimmering of het aanbrengen van kierende planken;

- Ook kunnen nieuw te bouwen woningen geschikt worden gemaakt voor huismussen en gierzwaluwen door het aanbrengen van neststenen in de muur of het plaatsen van vogelvides of het één dakpan hoger plaatsen van vogelschroot. Verder kunnen overstekende randen (de nokpan) e.d. worden gebruikt om ruimtes onder te creëren die door vogels als broedplaats worden gebruikt (ongeveer 3,5 cm is voldoende).

BIJLAGE 1 LITERATUURLIJST

Achterberg, C., 2007. Boommarters en verkeer in de provincie Utrecht. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem.

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur in Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Historisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

De Wild, W.W., F.L.A. Brekelmans, W.A.M. van Emmerik & J.L. Spier, 2016. Atlas van Amfibieën en Reptielen. RAVON Utrecht.

Limpens, H., K. Mosterd en W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Wansink, 2012. Verspreidingsatlas van de zoogdieren in de provincie Utrecht. Werkatlas januari 2012. Zoogdieratlas.nl

Websites:

<https://webkaart.provincie-utrecht.nl/viewer/app/Webkaart>

www.ravon.nl

www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx

www.verspreidingsatlas.nl/amfibieen

www.verspreidingsatlas.nl/planten

www.verspreidingsatlas.nl/reptielen

www.verspreidingsatlas.nl/zoogdieren

www.vleermuis.net

www.vlindernet.nl

www.vogelatlas.nl